

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

**Ijtimoiy-gumanitar
fanlarning dolzarb
muammolari**

1-son (5-jild)

2025

SCIENCEPROBLEMS.UZ

**IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING
DOLZARB MUAMMOLARI**

№ 1 (5) - 2025

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2025

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti.

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Xolikulov Axmadjon Boymahammadovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Milliy Universiteti.

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Nasirxodjayeva Dilafuz Sabitxonovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent moliya instituti;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Bojxona instituti;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Farg'ona politexnika instituti

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b, Toshkent moliya instituti;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari

nomzodi, dotsent, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori, "Tashkent International University of Education" xalqaro universiteti;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent, Jizzax pedagogika instituti;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent, Andijon davlat tibbiyot instituti, Ijtimoiy-gumanitar fanlar kafedrasini mudiri;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, Buxoro davlat universiteti.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, Samarqand davlat universiteti;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b., Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi universiteti;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD), O'zbekiston Respublikasi Sudyalar oliy kengashi huzuridagi Sudyalar oliy maktabi;

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Normatov Bekzod Akrom o'g'li — yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi, Toshkent davlat yuridik universiteti;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti huzuridagi pedagogik kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish tarmoq markazi;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Qarshi davlat universiteti;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori, Iqtisodiyot va pedagogika universiteti;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti;

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti.

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasi mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, O‘zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD), Samarkand viloyat IIB Tibbiyot bo‘limi psixologik xizmat boshlig‘i.

22.00.00- SOTSILOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O‘zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po‘latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O‘zbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O‘zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo‘tayeov Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O‘zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro‘yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrdagi 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo‘yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro‘yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” mas’uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog‘och ko‘chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog‘lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

<i>Xadjamuratova Matlyuba Xashimovna</i> YOSHLARNI IJTIMOIIY HIMOYA QILISHNING TARIXIY ILDIZLARI	11-15
<i>Abdimo‘minov Oybek Bektemirovich</i> MARKAZIY OSIYODA KO‘PTOMONLAMA MUNOSABATLAR: TARIXIY YONDASHUVLAR, SIYOSIY VA IQTISODIY INTEGRATSIYA	16-22
<i>Шадманов Турдибай Рузибаевич</i> ПРОБЛЕМЫ ПЛАНИРОВАНИЯ ПРИ СТРОИТЕЛЬСТВЕ ЖИЛЬЯ В УЗБЕКИСТАНЕ В ПЕРИОД 1940-1960 ГГ	23-27
<i>Мирзаева Наргиза Беркиновна, Рузиева Мухлиса Баходир кизи</i> ИНВАЛИДНОСТЬ И ЕЕ ИСТОРИЯ. СОЦИАЛЬНАЯ ЗАЩИТА ИНВАЛИДОВ В УЗБЕКИСТАНЕ	28-33
<i>Abdug‘aniyev Bekzod Abduvali o‘gli</i> SUG‘DIYLARDA DIN MASALASI: ZARDUSHTIYLIK VA MAZDAKIYLIK	34-40
<i>Umrzoqov Maqsud Shokirovich</i> V.L.VYATKINNING SAMARQANDNING TARIXIY YODGORLIKLARINI O‘RGANISHGA DOIR ISHLARI	41-46
<i>Ochildiyev Lochinbek</i> QASHQADARYO VOHASI TARIXIY-MADANIY YODGORLIKLARI, ZIYORATGOHLARI ULARNING TARIXIY-ETNOGRAFIK XUSUSIYATLARI	47-56
<i>Mamatqulov Bekzod, Bozorov Alisher</i> O‘ZBEKISTONDA SANOAT TARMOQLARINING RIVOJLANISHIDA JANUBIY VILOYATLARNING O‘RNI (1924-1991-YILLAR)	57-64

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

<i>Мамажонов Акрамжон</i> МОЛИЯВИЙ НАТИЖАЛАР (УМУМЛАШГАН ДАРОМАДЛАР) ТЎҒРИСИДАГИ ҲИСОБОТ ВА УНИ ШАКЛЛАНИШИ	65-71
<i>Xolmuratov Xolilla</i> O‘ZBEKISTONDA QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARINI RIVOJLANTIRISH VA ENERGO-SAMARADORLIKNI OSHIRISH ISTIQBOLLARI: IQTISODIY VA IJTIMOIIY TAHLIL	72-83
<i>Karimov Khojakbar</i> INNOVATION POTENTIAL AND TECHNOLOGICAL DEVELOPMENT IN UZBEKISTAN’S MANUFACTURING SECTOR: ENHANCING EFFICIENCY THROUGH AI-DRIVEN MANAGEMENT OF INNOVATIVE INFRASTRUCTURES	84-90
<i>Тўлаков Улуғбек Тошмаматович</i> СОЛИҚ МАЪМУРИЯТЧИЛИГИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШДА ИННОВАЦИОН ЁНДАШУВЛАР	91-105

<i>Xolmurotov Fozil</i> RAQOBATBARDOSHLIKNI OSHIRISH VA EKSPORTNI RIVOJLANTIRISH ORQALI MINTAQAVIY IQTISODIY BARQARORLIKNI TA'MINLASH: NAZARIYA VA AMALIY YONDASHUVLAR	106-118
<i>Komilov Bakhtiyorjon</i> OPPORTUNITIES AND CHALLENGES IN E-COMMERCE LOGISTICS IN CENTRAL ASIA	119-129
<i>Abdusattorov Sodiqjon</i> TA'LIM XIZMATLARI BOZORIDA TADBIRKORLIK FAOLIYATI TURLARI	130-134
<i>G'anibayev Ilxomjon</i> AUDITORLIK DALILLARI ISHONCHLILIGINI TA'MINLASHDA INTERVYU USULINING AHAMIYATI	135-145
<i>Akhmedov Khasan</i> ISSUES OF IMPROVING THE SYSTEM OF COMPENSATION PAYMENTS UNDER COMPULSORY CIVIL LIABILITY INSURANCE	146-153
<i>Саттаров Абдусамат Умирқулович</i> МИНТАҚАВИЙ ИҚТИСОДИЁТДА БАҲОЛАШ МЕТОДИКАСИ ВА УНДА ЭКОНОМЕТРИК УСУЛЛАР	154-159
<i>Musamukhamedov Azimjon Jamoliddinovich</i> O'ZBEKISTONDA ISLOMIY MIKROMOLIYA: BARQARORLIK VA FAROVONLIK SARI ADOLATLI YO'L	160-168
09.00.00 – FALSAFA FANLARI	
<i>Xaitov Elmurod Bekmurodovich</i> DUNYO AHOLISINING O'SISH DINAMIKASIGA TA'SIR ETUVCHI IJTIMOYIY KO'RSATKICHLAR VA AHOLI HAYOT SIFATI	169-174
<i>Abdullayeva Xulkar Raxmatullayevna</i> BIOEPISTEMOLOGIYA YOKI EPISTEMOLOGIYADA FANLARARO YONDASHUVLAR	175-179
<i>Sulaymonov Maxmudjon Shuxratbekovich</i> O'ZBEKISTONDA FUQAROLIK POZITSIYASI SHAKLLANISHIGA TA'SIR KO'RSATUVCHI IJTIMOIY OMILLARNING FALSAFIY TAHLILI	180-185
<i>Berdaliyeva Sevara</i> YUSUF XOS HOJIBNING AXLOQIY QARASHLARINI SHAKLLANISHINING TARIXIY-IJTIMOYIY OMILLARI	186-198
<i>Ergashev Urolbek Berkinovich</i> AHMAD TOSHKO'PRIZODA ILMLAR TASNIFINING AHAMIYATI	199-205
<i>Qaxorov Pulotjon Xursanmurodovich</i> INSON GO'ZALLIGI VA UNING AXLOQIY VAHOSI	206-211
<i>Абдуллаходжаев Гайрат</i> ГЛОБАЛИЗАЦИЯ И ЕЁ ВЛИЯНИЕ НА ЭСТЕТИЧЕСКОЕ ВОСПИТАНИЕ МОЛОДЕЖИ	212-215
<i>Ro'ziyev Maqsud O'rinovich</i> ABULHASAN BAHMANYOR SHAXSIYATI VA MA'NAVIY MEROSI	216-220

10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI

<i>O'zbekov Umidjon Narzullo o'g'li, Boboqulova Nilufar Xayrullo qizi</i> BOSHLANG'ICH TA'LIM INGLIZ TILI DARSLARIDA OG'ZAKI NUTQNI SHAKLLANTIRISH	221-225
<i>Kamalova Madina</i> CHINGIZ AYTMATOV ASARLARIDA BOLA RUHIYATI	226-230
<i>Karimov Rivojiddin Gulamjonovich</i> DISCOURSE AND ITS LINGUOCULTURAL INTERPRETATION	231-240
<i>Baxtiyorova Maftuna Baxtiyorovna</i> INGLIZ TILIDA ANTROPONIMIK BIRLIKLARNING LEKSIK-SEMANTIK TAHLILI	241-246
<i>Nurmuxammedov Yusuf Shakarboyevich</i> FRAZEOLOGIK BIRLIKLARNING MA'NO QATLAMLARI, METAFORA VA METONIMIYA KABI LINGVISTIK HODISALAR BILAN ALOQASI	247-251
<i>Xujakulov Ravshan Isroilovich</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA XALQ TABOBATIGA OID LEKSIK BIRLIKLARNING DERIVATSION TADQIQI	252-258
<i>Olimova Khurshida Vaydillayevna</i> "PROPER NOUNS IN ENGLISH AND UZBEK: STRUCTURE AND THEIR UNIQUE FEATURES"	259-263
<i>Ermatov Ixtiyor, Risqulova Muslima</i> "DEVONU LUG'OTIT TURK" ASARIDA TOPONIMLARNING BERILISHI	264-269
<i>Abduraimova Dinara Bahodir qizi, Abdullayeva Nilufar Ramazonovna</i> INGLIZ TILIDAGI LEKSIK MATERIALLARNI BOYITISHDA ZAMONAVIY TEKNOLOGIYALARNING O'RNI	270-273
<i>Mardonov Maxmud</i> LATIFALARNI TASNIF QILISH MEZONLARI VA TASNIFOTI	274-280
<i>Nazarov Sardor Shamurodovich</i> A COMPARATIVE STUDY OF STRUCTURAL-SEMANTIC CHARACTERISTICS OF ENGLISH AND UZBEK LANGUAGE WORD COMBINATIONS	281-284

12.00.00 – YURIDIK FANLAR

<i>Абдурасулова Кумриниса Раимкуловна, Каракетова Дилноза Юлдашевна</i> КРИМИНОЛОГИЯДА САБАБИЯТ	285-302
<i>Yumatov Bogdan Olegovich</i> APPROACHES TO UNDERSTANDING THE PRINCIPLES OF ANTI-CORRUPTION MONITORING	303-309
<i>Абдурахманова Нодирахон</i> ПРОБЛЕМЫ ИМПЛЕМЕНТАЦИИ СМАРТ-КОНТРАКТОВ В ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВО УЗБЕКИСТАНА	310-317
<i>Бекбутаева Лобар</i> СОЦИАЛЬНАЯ ЗАЩИТА ПРАВ ДЕТЕЙ-СИРОТ И ДЕТЕЙ, ОСТАВШИХСЯ БЕЗ ПОПЕЧЕНИЯ РОДИТЕЛЕЙ: МЕЖДУНАРОДНО-ПРАВОВЫЕ СТАНДАРТЫ И НАЦИОНАЛЬНЫЕ АСПЕКТЫ	318-323

<i>Nishonov Abdulloh Ubaydulloh o'g'li</i> CHIQUINDILARNI TRANSCHEGARAVIY TASHISH VA OLIB O'TISHNING XALQARO HUQUQIY TARTIBI	324-329
<i>Саидов Шохруххон Музаффарович</i> ПРОКУРАТУРА ОРГАНЛАРИНИНГ ҲУҚУҚ ИЖОДКОРЛИГИ ФАОЛИЯТИДАГИ ИШТИРОКИНИ БАҲОЛАШНИНГ ЎЗИГА ХОС ХУСУСИЯТЛАРИ	330-338
<i>Maxmudov Sunnat Azim o'g'li</i> AYBLILIK TO'G'RISIDAGI MASALANI HAL QILMAY TURIB JINOYAT ISHINI TUGATISH TARTIBI: QONUNCHILIKDAGI MUAMMOLAR TAHLILI	339-348
<i>Inomxo'jaeva Sanobar Muxammadixonovna</i> JAMIYATDA HUQUQIY ONGNI RIVOJLANTIRISHDA HUQUQIY TARBIYA USULLARINING AHAMIYATI	349-355
<i>Mirzakarimova Dilafruz Doniyorovna</i> SUN'IY INTELLEKT, ROBOTOTEXNIKA VA HUQUQ: SUN'IY INTELLEKTNING XAVFSIZ KIBERXAVFSIZLIK TIZIMLARIGA TA'SIRI	356-362
<i>Raximjonova Nargizaxon Raximjonovna</i> YAGONA JINOYATNING JINOYAT-HUQUQIY TAVSIFI	363-368
<i>Dehqanov Raxmatilla Mirzaraxmat o'g'li</i> ISTE'MOLCHILAR ISHTIROKIDAGI TRANSCHEGARAVIY MUNOSABATLAR UCHUN QO'LLANADIGAN HUQUQ	369-374
13.00.00 - PEDAGOGIKA FANLARI	
<i>Iminaxunova Iroda Xuseynovna</i> DIAGNOSTIK YONDASHUV ASOSIDA XORIJIY TILNI O'QITISH IMKONIYATLARI	375-379
<i>Xusanova Mohira</i> XORIJIY TILLARNI O'QITISH VA NAZORAT QILISHNING MAZMUNI	380-386
<i>Haqberdiyev Baxtiyor Rustamovich</i> TEXNIK VA SAN'AT FANLARINI INTEGRATIV O'QITISHDA SINERGETIK KOMPETENTLIKNI TAKOMILLASHTIRISH	387-391
<i>Erkulova Feruza Melikuziyevna</i> THE ROLE OF METHODOLOGICAL TRAINING IN ENHANCING PROFESSIONAL COMPETENCE OF FOREIGN LANGUAGE TEACHERS	392-402
<i>Malikova Madina Abduraxmon qizi</i> INGLIZ TILI DARSLARINI O'QITISH JARAYONIDA HAMKORLIK VA KOOPERATIV O'QITISH TEKNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISHNING USTUVOR USULLARI	403-407
<i>Умаров Азиз Авазович</i> РОЛЬ ДИАЛОГИЧЕСКОЙ РЕЧИ В ОБУЧЕНИИ РУССКОМУ ЯЗЫКУ: МЕТОДИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ	408-412
<i>Рахмонова Шалола Фахриддин кизи</i> ЖАМИЯТ РИВОЖЛАНИШИДА МЕДИА КОМПЕТЕНЦИЯНИНГ ЎРНИ	413-417
<i>Boymirzaeva Raximaxon Xoshimjonovna</i> XALQ TA'LIMI PEDAGOGLARNI MALAKASINI OSHIRISH JARAYONIDA HUQUQIY ONG VA HUQUQIY MADANIYATINI YUKSALTIRISHGA OID XORIJ TAJRIBASI	418-427

<i>Jamolova Mohigul Baxtiyorovna</i> BO'LAJAK CHET TILI FANI O'QITUVCHILARINING TANQIDIY FIKRLASH QOBILİYATLARINI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY VA METODIK ASOSLARI	428-432
<i>Raxmatov Mirzo Mukimovich</i> BO'LAJAK INFORMATIKA O'QITUVCHILARIGA DASTURLASH TILLARINI O'QITISHNI TAKOMILLASHTIRISHDA SEMIOTIK YONDASHUV	433-438
<i>Umirova Mamlakat Imomovna</i> NUTQIY MADANIYATNI O'STIRISHNING NAZARIY VA AMALIY ASOSLARI	439-442
<i>Nafasov Arslon Komilovich</i> TARIX FANINI O'QITISH PEDAGOGIK TADQIQOTLAR OBYEKTI SIFATIDA	443-448
<i>Valiyeva Nasiba Xadiytullayevna</i> OLİY TA'LIMDA O'QITISHNI RAQAMLASHTIRISHDA ZAMONAVIY PEDAGOGIK METOD VA MODELLAR	449-455
<i>Мухаммадиева Угилрой Холмуродовна</i> ФОРМИРОВАНИЕ НАВЫКОВ И КОМПЕТЕНЦИЙ В ОБЛАСТИ СИНХРОННОГО ПЕРЕВОДА У СТУДЕНТОВ	456-463
<i>Qosimova Ozoda Xudoynazarovna</i> PEDAGOG XOTIN-QIZLARNING IJTIMOY FAOLLIGINI RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOY- PEDAGOGIK TAHLILI	464-472

Received: 20 December 2024

Accepted: 5 January 2025

Published: 15 January 2025

Article / Original Paper

THE ROLE OF MODERN TECHNOLOGIES IN ENRICHING LEXICAL RESOURCES IN ENGLISH

Abduraimova Dinara Bahadir kizi

Master's student of Termez University of Economics and Service

E-mail: abduraimovadinara2003@gmail.com

Abdullayeva Nilufar Ramazonovna

Senior teacher of Termez State University(PhD)

E-mail: tdu.english@bk.ru

Abstract. The 21st century is the century of globalization and development for every state and country. At the same time, modern technologies are rapidly developing day by day. The role of modern technologies not only in our daily life but also in improving the quality of education is incomparable. Because modern technologies, in particular the Internet, mobile applications and multimedia resources, significantly facilitate the teaching and learning process. This article examines, how modern technologies help in enriching lexical materials.

Keywords: modern technologies, mobile application, internet applications, multimedia resources, lexical materials, lexical units, digital platforms, corpus linguistics, video materials, audio materials.

INGLIZ TILIDAGI LEKSIK MATERIALLARNI BOYITISHDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARNING O'RNI

Abduraimova Dinara Bahodir qizi

Termiz iqtisodiyot va servis universiteti magistranti

Abdullayeva Nilufar Ramazonovna,

Termiz Davlat universiteti katta o'qituvchisi (Phd)

Annotatsiya. XXI asr har bir davlat va mamlakat uchun globallashtirish va rivojlanish asri hisoblanadi. Shu bilan bir qatorda zamonaviy texnologiyalar ham kundan kunga jadal rivojlanib bormoqda. Zamonaviy texnologiyalarning nafaqat kunlik hayotimizdagi o'rni balki ta'lim sifatini oshirishdagi o'rni ham beqiyosdir. Chunki zamonaviy texnologiyalar, xususan internet, mobil ilovalar va multimedia resurslari, o'qitish va o'rganish jarayonini sezilarli darajada osonlashtiradi. Ushbu maqolada zamonaviy texnologiyalarning leksik materiallarni boyitishga qanday yordam berishi ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: zamonaviy texnologiyalar, mobil ilovalar, internet ilovalari, multimedia resurslari, leksik materiallar, leksik birliklar, raqamli platformalar, korpus lingvistikasi, video materiallar, audio materiallar.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V5I1Y2025N35>

Kirish. Bugungi kunga kelib jamiyatda turli o'zgarishlar ro'y berayotganiga guvoh bo'lmoqdamiz. Mamlakatimizning turli sohalardagi xorijiy aloqalari ham jadal rivojlanib, chet tillarini o'rganish, o'qitishning yangicha yondashuv, uslub va texnologiyalarini izlashga ehtiyoj sezilmoqda. Chet tillarini o'qitishning innovatsion texnologiyalarining paydo bo'lishi ta'limdagi inqirozni bartaraf etish zarurati bilan bog'liq bo'lib, bu yangi avlod mutaxassislarini tayyorlashga yordam beradi.

Ingliz tili bugungi kunda dunyo miqyosida eng ko'p ishlatiladigan tillardan biri hisoblanadi. Ingliz tilini o'rganish jarayonida uning leksik boyligini oshirish, ya'ni so'z boyligini kengaytirish, til o'rganishning samarali va muvaffaqiyatli bo'lishi uchun zarurdir. Tabiiyki "Leksika nima? Uning kelib chiqishi, hosil bo'lishi qanday?" degan, savollar har bir kishini o'yantirishi mumkin. Leksika bu (yunoncha "lexis" - so'zga oid, lug'aviy) – tildagi barcha so'zlar va iboralar yig'indisi, tilning lug'at tarkibidir. Leksika ma'lum qonun-qoidaga bo'ysunuvchi izchil va murakkab tizimdan iborat. Til leksikasi muayyan tarzda o'zgarib turadi. Bu narsa lug'at tarkibida yangi so'zlarning paydo bo'lishi, mavjud so'zlardan ayrimlarining eskirib, iste'moldan chiqishi, leksik ma'nosini o'zgartirib, yangi ma'no kasb etishi kabi jarayonlarda ko'rinadi. Jamiyat taraqqiyoti va ijtimoiy tuzumning o'zgarishi bilan uzviy bog'langan holda leksika boyib boradi. Tilning o'zgarishi va rivojlanishi, shu bilan birga leksik materiallarning kengayishi va boyishi zamonaviy texnologiyalar ta'sirida kechmoqda. Texnologiyaning so'nggi yillardagi tezkor rivojlanishi ingliz tilining leksik boyligini yanada kengaytirish va yangi so'zlarni yaratish imkoniyatlarini taqdim etmoqda. Ayniqsa, korpus lingvistikasi va raqamli platformalar tilshunoslar va leksikograflarga tilni o'rganish va rivojlantirishda yangi metod va vositalarni taqdim etmoqda. Ushbu tadqiqotda ingliz tilini o'rganishda leksik materiallarni boyitishda zamonaviy texnologiyalarni qo'llash jarayoni tahlil qilingan. Tadqiqotda onlayn lug'atlar, mobil ilovalar, sun'iy intellekt va mashinani o'rganish texnologiyalari, shuningdek, audio va video materiallar kabi vositalar o'rganildi. Bu texnologiyalar orqali o'rganish jarayonining samaradorligi, qulayligi va o'zgarishlari tahlil qilindi.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya. Tadqiq etilayotgan mavzuda juda ko'plab olimlar ish olib borgan. Shu bilan bir qatorda ularning ilmiy ishlarida muhim tadqiqotlar olib borilgan. Bulardan misol qilib, John Sinclair, Michael McCarthy, Alan de B., Susan Hunston, Terry R. O'Brien kabi olimlarni aytib o'tishimiz mumkin. John Sinclair ingliz tilining leksik boyligini o'rganish va korpus lingvistikasi sohasida muhim ishlanmalarga ega. U "The Collins COBUILD English Dictionary" (1987) asarining bosh muharriri bo'lib, ingliz tilining leksik tizimini o'rganish va unga texnologik yondashuvni joriy etishda katta hissa qo'shgan. U o'zining korpus lingvistikasi va leksik materiallarni tahlil qilish usullariga doir asarlarida, texnologiyalar yordamida so'z boyligini o'rganishda yangiliklar yaratgan. Michael McCarthy ham John Sinclair kabi ingliz tilining leksik tizimi va uning korpus asosida o'rganilishi sohasida yetakchi olimlardan biridir. U o'zining ko'plab ilmiy maqolalarida va kitoblarida ingliz tilining leksik boyligini texnologiyalar orqali o'rganish metodlarini rivojlantirgan. McCarthy va uning hamkasblari ingliz tilining eng ko'p ishlatiladigan so'zlarini tahlil qilgan va bu ma'lumotlarni internet texnologiyalari yordamida yanada kengroq targ'ib qilish imkoniyatlarini ko'rsatgan. Shular qatorida S.John ingliz tilining leksik boyitish jarayonida, ayniqsa, til o'rganish jarayonini osonlashtirishda kompyuter va internet texnologiyalarining rolini tahlil qilgan. U "The Role of Technology in Vocabulary Learning" (2003) nomli asarida zamonaviy texnologiyalar, masalan, leksik dasturlar, interaktiv o'yinlar va boshqa onlayn platformalarning ingliz tilini o'rganishdagi o'rni haqida ma'lumot beradi [4].

Susan Hunston korpus-lingvistika asosida leksik tahlilni rivojlantirgan olimlardan biridir. Uning asarlarida ingliz tilining leksik birikmalarini aniqlash va yangi so'zlar bilan boyitishni o'rganish uchun zamonaviy texnologiyalardan foydalanish metodlari haqida so'z yuritilgan. U "Pattern Grammar: A Corpus-Driven Approach to the Lexical Grammar of English" (2002) nomli asarida til o'rganishda grammatik va leksik tizimlar o'rtasidagi aloqalarni ko'rib

chiqdi [6]. Martha C. Pennington (Martha C. Pennington, 2000) leksik boyitishda zamonaviy texnologiyalar, ayniqsa, sun'iy intellekt va mashinaviy o'rganish texnologiyalaridan qanday foydalanilishini tadqiq etgan [7]. U "The Role of Technology in Vocabulary Acquisition" (2001) asarida ingliz tilidagi leksik materiallarni boyitish jarayonida sun'iy intellekt va tabiiy tilni qayta ishlash tizimlarining rolini o'rgangan. Mamlakatimizda ham ushbu mavzu bo'yicha bir qator ilmiy tadqiqotlar o'tkazilgan. Xususan, A. Rahimovning "Kompyuter lingvistikasi asoslari" nomli o'quv qo'llanmasida leksik birliklarni boyitishda kompyuter lingvistikasining ahamiyati tahlil qilingan [8].

Ushbu olimlar va ularning ishlari ingliz tilidagi leksik materialni boyitishda zamonaviy texnologiyalarni qo'llashni chuqur tahlil qilishga yordam beradi. Bu metodlar til o'rganish jarayonini samarali qilish va yangi leksik birliklarni tez va aniq aniqlashga imkon yaratadi.

Tahlil va natijalar. Yuqorida aytib o'tganimizdek, leksika bu lug'at tarkibidir. Bu esa leksik birliklarning zamonaviy texnologiyalar bilan uzviy bog'liqligidan dalolatdir.

Onlayn lug'atlar (masalan, Google Translate, Oxford Learner's Dictionaries) va avtomatik tarjimonlar ingliz tilini o'rganishda leksik materiallarni tez va oson boyitish imkonini beradi. Bu vositalar orqali o'rganuvchi yangi so'zlarning ma'nolarini sinonim va antonimlarini topishi, ularning kontekstdagi ishlatilishini o'rganishi mumkin.

Memrise, Anki, Duolingo kabi mobil ilovalar til o'rganish jarayonini interaktiv va qiziqarli qiladi. Bu ilovalar yordamida o'rganuvchilar yangi so'zlarni turli kontekstlarda mashq qilish orqali yodlashadi va mustahkamlashadi. Ilovalar gamifikatsiya usulini qo'llagan holda o'rganish jarayonini yanada samarali va qiziqarli qiladi [1].

Sun'iy intellekt (SI) va mashinani o'rganish (ML) yordamida ishlaydigan chatbotlar va virtual yordamchilar (masalan, Siri va Google Assistant) ingliz tilini o'rganish jarayonida o'rganuvchilarga real vaqtda yordam beradi. Bu texnologiyalar, tilning murakkab strukturalarini tushunib, foydalanuvchiga to'g'ri so'z va ifodalarni taqdim etadi, leksik materiallarni boyitishga yordam beradi.

Zamonaviy texnologiyalar yordamida yaratilgan leksik korpuslar (matnlar to'plami) ingliz tilining leksik boyligini o'rganishga katta imkoniyatlar yaratadi. Korpuslar orqali tilning so'z boyligini, so'zlarning qanday kontekstlarda ishlatilishini tahlil qilish mumkin, bu esa o'rganuvchining tilni amaliy ravishda o'rganishini ta'minlaydi.

Ingliz tilidagi podkastlar, videolar, onlayn kurslar va o'quv materiallari orqali foydalanuvchilar tilni nafaqat yozma, balki eshitish va ko'rish orqali ham o'rganadilar. Bu materiallar yangi so'zlar va ifodalarning kontekstda qanday ishlatilishini ko'rishga yordam beradi va so'z boyligini boyitadi [3].

Umuman aytganda, internet tarmoqlari, mobil ilovalar, onlayn darsliklar, onlayn lug'atlarning barchasi chet tillari o'rganishda muhim ahamiyat kasb etadi. Ingliz tilidagi va ba'zi bir chet tillaridagi so'zlar o'zbek tiliga to'g'ridan to'g'ri tarjima qilinmaydi. Bularga odatda ilmiy terminlar ko'proq misol bo'la oladi. Ularning ma'nosi tushunarli bo'lishi uchun uning ma'nosini izohlab beruvchi so'z yoki o'sha terminning ekvivalentligi beriladi. Bu esa albatta internet tarmoqlari, mobil ilovalar hamda onlayn lug'atlar ko'magini talab qiladi. Bu chet tilini o'rganishda ham uni leksik boyligini oshirishda ham zamonaviy texnologiyalarning o'rni qanchalik muhim ekanligidan dalolat beradi. Zamonaviy texnologiyalar esa ingliz tilida leksik materiallarni boyitishda muhim rol o'ynaydi. Onlayn lug'atlar, mobil ilovalar, sun'iy intellekt va mashinani o'rganish texnologiyalari, shuningdek, audio va video materiallar yordamida

o'rganish jarayoni samarali va qiziqarli bo'ladi. Ushbu texnologiyalar o'rganuvchilariga ingliz tilining leksik boyligini to'g'ri va tez o'rganish imkoniyatini yaratadi.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, axborot texnologiyalarini til o'rganish jarayonida faol qo'llash, til o'rganuvchilarining so'z boyligini kengaytirishga yordam beradi va ularni tilni amaliy ravishda qo'llashga tayyorlaydi. Shuningdek, bu texnologiyalar til o'rganish jarayonini individual holatda ham, guruhda ham yanada samarali qiladi.

Adabiyotlar/Литературы/References:

1. Jumaniyozov S. Zamonaviy ta'lim texnologiyalari va ingliz tilini o'rganishda ulardan foydalanish. – Toshkent: Sharq, 2020. – B 10-15.
2. Kamilova F. Texnologiyalarni ilmiy o'rganish: Zamonaviy yondashuvlar. – Samarqand: Universitet nashriyoti, 2019. – B 5-7.
3. Shamshodova D. Kompyuter va internet texnologiyalari orqali til o'rganish. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2022.
4. Gulomov D. Zamonaviy texnologiyalar asosida leksik boylikni o'rgatish usullari. – Toshkent: Ta'lim, 2017. B 30-42.
5. John S. "The Role of Technology in Vocabulary Learning". 2003. – P. 120-135.
6. Susan Hunston. "Pattern Grammar: A Corpus-Driven Approach to the Lexical Grammar of English" 2002.
7. Martha C. Pennington. "The Role of Technology in Vocabulary Acquisition" 2001.
8. Rahimov A. Kompyuter lingvistikasi asoslari. – Toshkent: Akademy nashriyoti, 2019.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOYIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 1 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro‘yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas’uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog‘och ko‘chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog‘lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).